

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት
ሰበር ሰሚችሎት

የሰ/መ/ቁ 208632

ግንቦት 30 ቀን 2014 ዓ/ም

ዳኞች፡- ተፈሪ ገብሩ (ዶ/ር)

ቀነአ ቂጣታ

ፈይሳ ወርቁ

ደጀኔ አያንሳ

ብርቅነሽ እሱባለው

አመልካች፡- አቶ ፀጋነው መንበሩ-ቀረቡ

ተጠሪ፡- አራዳ ክ/ከተማ አነስተኛ ግብር ከፋዬች ቅርንጫፍ ጽ/ቤት-ነ/ፈጅ ሔኖክ አበበ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ

የሰበር አቤቱታው የቀረበው አመልካች በቀን 30/09/2013 ዓ.ም በተጻፈ አቤቱታ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 199733 በቀን 27/05/2013 ዓ.ም እንዲሁም የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 202785 በቀን 09/09/2013 ዓ.ም የሰጡት ውሳኔና ትዕዛዝ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ይታረምልኝ በማለት ስለጠየቁ ነው። ክርክሩ በፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ሲጀመር የአሁን አመልካች ከሳሽ ተጠሪ ደግሞ ተከሳሽ ነበሩ።

ከመዝገቡ መረዳት እንደሚቻለው አመልካች በቀረቡት ክስ ላይ ተጠሪ የመጀመሪያ መቃወሚያዎችን አቅርቦ ተከራክሯል። የከፍተኛው ፍርድ ቤትም ከሳሽ ያቀረቡትን የዳኝነት ጥያቄ

ለማየት ፍርድ ቤቱ ስልጣን አለው? ወይስ የለውም? ከሳሽ ያቀረቡት ክስ በድጋሚ የቀረበ ነው? ወይስ አይደለም? የሚሉ ጭብጦችን ይዞ ውሳኔ ሰጥቷል።

በሰጠው ውሳኔ በዚህ መዝገብ የተጠየቀው የዳኝነት ጥያቄ አላግባብ የተወሰነ ግብርን ተንተርሶ የደረሰ ኪሳራ በሚል ኪሳራውን ለማስከፈል የቀረበ ሲሆን ግብሩ አላግባብ ተወስኗል ወይስ አልተወሰነም የሚለውን ለማየት ፍ/ቤቱ ስልጣን የሌለው በመሆኑ ይህን ተከትሎ የደረሰ ኪሳራ ለመወሰን ቀድሞ ጥፋት ባልተረጋገጠበት ሊወሰን ስለማይችል ፍ/ቤቱ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የለውም። በሌላም በኩል ከሳሽ በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በመ/ቁ 165438 ተከሳሽ አላግባብ ግብር የወሰነብኝ በመሆኑ ኪሳራ ይከፈለኝ በሚል ክስ አቅርበው ፍ/ቤቱ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የለኝም ብሎ መዝገቡን የዘጋው በመሆኑና ውሳኔውን በይግባኝ ሳያሸሩ የገንዘብ መጠን ከፍ በማድረግ ጉዳዩን ወደ ከፍተኛ ፍ/ቤት ይዘው መቅረባቸው አግባብ አይደለም። የተጠየቀው ዳኝነት አንድ አይነት ሲሆን ፍ/ቤቱ ወደ ፍሬ ነገር ገብቶ ያላከራከረ ቢሆንም በተሰጠው ብይን ይግባኝ ከማለት በቀር የገንዘብ መጠን ጨምሮ ክስ ማቅረብ አግባብ ባለመሆኑ የከሳሽ ክስ በድጋሚ የቀረበ ነው በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት አመልካች ይግባኝ ለፌደራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ቢያቀርቡም ይግባኝ በፍ/ብሥ/ሥ/ሀ/ቁ 337 መሰረት ተሰርዟል። የሰበር አቤቱታው የቀረበው በዚህ ነው።

አመልካች ባቀረቡት የሰበር ማመልከቻ የጉዳት ካሳ ይከፈለኝ በሚል ስልጣኑ ለሆነው ከፍተኛ ፍ/ቤት ዳኝነት ጠየቅኩ እንጂ ግብር ይነሳልኝ አላልኩም፤ ተጠሪ ለአመልካች የከለከለኝን የተሻሻለ ውሳኔ ግልባጭ ህግ እንዲሰጥ ስለሚያስገድደው እና በአስተዳደራዊ አሰራር እስከ ገቢዎች እና ጉምሩክ ባለስልጣን እና አዲስ አበባ ገቢዎች ባለስልጣን ሄጄ መፍትሄ ያልተገኘ ስለሆነ እንዲሁም በአስተዳደራዊ ችግር መፍትሄ የሚያፈላልገው የኢትዮጵያ ህዝብ እንባ ተቋም ሳይቀር ጠይቆ ፈቃደኛ አልሆነም፤ አመልካች ያቀረቡት አቤቱታ ጭብጥና ይዘት ሳይመረምር አመልካች የተጠሪዎች ጥፋት የተሻሻለ ውሳኔ መከልከላቸው እና ይህም ወደ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ እና ግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ቅሬታየን እንዳላቀርብ ምክንያት በመሆናቸው ለጉዳቱ ሀላፊነት ይወስዳሉ የሚል ሲሆን ፍ/ቤቱ አመልካች የግብር ይነሳልኝ እና የግብር ስሌት ይታይልኝ ዳኝነት የጠየቅኩ በማስመሰል የግብር ጉዳይ የማየት

ስልጣን የላኝም ሲል የሰጠው ውሳኔ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ነው። በሌላ በኩል አንድ የክስ ጉዳይ በሌላ ፍ/ቤት ታይቷል የሚባለው ፍ/ቤቱ ስልጣኑ ሆኖ ከሳሽ እና ተከሳሽን አከራክሮ ብይን የሰጠበት ጉዳይ ብቻ ሲሆን የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት የጉዳዩን ስረ ነገር ሳያይ ስልጣኔ አይደለም ሲል ብይን በመስጠቱ አመልካች ክሴን አሻሽዬ ስልጣኑ ለሚፈቅድለት ፍ/ቤት ከማቅረብ የሚያግደኝ ህግ የለም። የፌ/ጣ/ፍ/ቤትም የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት የስረ ነገር ጉዳዩን ያለማየቱን እና ስልጣኑ ያለመሆኑን ጠቅሶ መዝገቡን እንደዘጋው ከሰጠው ብይን ማየት እየቻለ የከፍተኛ ፍ/ቤት ውሳኔን በማጽናት የሰጠው ትዕዛዝ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው። በመሆኑም የስር ፍ/ቤቶች ውሳኔ እንዲሻር በማለት ቅሬታቸውን አቅርበዋል።

ቅሬታው በሰበር አጣሪ ችሎት ተመርምሮ በዚህ ጉዳይ የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት የብር 1,000,000.00 (አንድ ሚሊየን) ኪሳራ አከራክሮ የመወሰን ስልጣን የላኝም በማለቱ የሰበር አመልካች ለቀጣይ ፍ/ቤት የጉዳት ኪሳራ ይከፈላል ጥያቄ ማቅረባቸው የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5 ድንጋጌን የሚያሟላ መሆን አለመሆኑን ለማጣራት በሚል ጉዳዩ ለዚህ ሰበር ችሎት እንዲቀርብና ተጠሪ መልስ እንዲሰጡበት ተደርጓል።

ተጠሪ በቀን 25/06/2014 ዓ.ም ባቀረቡት መልስ አመልካች በስር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት እና በከፍተኛው ፍ/ቤት ያቀረበው ክስና የጠየቀው ዳኝነት በግልጽ እንደተቀመጠው የብር መጠን ከማበላለጥ ውጭ ግብር አላግባብ መወሰኑ ጋር ተያይዞ ለደረሰባቸው ካሳና ኪሳራ ይከፈላል የሚል በመሆኑ የሁለቱም ክርክሮች ሥረ ነገርና የተያዘው ጭብጥ ተመሳሳይ በመሆኑ የፌደራል ከፍተኛ ፍ/ቤቱ ጉዳዩ የመጨረሻ ውሳኔ ያገኘ ነው በማለት ክሱን ውድቅ ማድረግ አግባብ ነው። አመልካች የፌደራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የሰጠው ብይን ፍ/ቤቱ የቀረበውን የ1,000,000 (አንድ ሚሊየን) ብር ካሳና ኪሳራ ጥያቄ ፍ/ቤቱ ከ500,000 (አምስት መቶ ሺህ) ብር በላይ የማየት ስልጣን የላኝም ብሎ ብይን የሰጠ አስመስሎ ፍ/ቤቱን ለማሳሳት አቀረቡ እንጂ በዚህ አግባብ ውሳኔ አልተሰጠም። አመልካች በስር ፍ/ቤቶች ያቀረቡት ዳኝነትና ጭብጥ ተጠሪ ግብር አላግባብ በመወሰን የንግድ ስራ እንዳቆም በማድረግ ይህን ተከትሎ ለደረሰብኝ ኪሳራና ካሳ ሊከፈለኝ ይገባል ሲሉ በፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት የብር 1,000,000.00 (አንድ ሚሊየን) እና ለከፍተኛ ፍ/ቤት የብር 4,497,685.00 (አራት ሚሊየን አራ

መቶ ዘጠና ሰባት ሺህ ስድስት መቶ ሰማንያ አምስት) የካሳ መጠኑን ጨምሮ ተመሳሳይ ዳኝነት በመጠየቅ ያቀረቡት ክስ በመሆኑ የስር ፍ/ቤቶች የሰጡት ውሳኔ ሊነቀፍ አይገባም ተባሎ እንዲጸና በማለት ተከራክሯል። አመልካችም ክርክራቸውን አጠናክረው የመልስ መልስ አቅርበዋል።

ከፍ ሲል በአጭሩ የገለጽነው የጉዳዩን አመጣጥ ሲሆን በበኩላችን ለሰበር ችሎቱ የተያዘውን ጭብጥ ከግራ ቀኙ ክርክር ቅሬታ ከቀረበበት ውሳኔ እና ከተገቢው የህጉ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ የተፈጸመ የህግ ስህተት መኖር አለመኖሩን መርምረናል።

ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 231(1) ድንጋጌ መገንዘብ እንደሚቻለው ፍርድ ቤቱ በክሱ አቤቱታ ላይ የተገለፀው ነገር የማያስከስስ ሆኖ ሲያገኘው፤ እንዲሁም በክሱ ላይ የተገለፀው ጉዳይ ከፍርድ ቤቱ ሥልጣን ውጪ መሆኑን ሲረዳው የቀረበለትን የክስ አቤቱታ ተቀባይነት የለውም ብሎ በመወሰን ሊመልስ ይችላል። ነገር ግን በዚህ መልኩ መወሰኑ ከሳሽ ክሱን አሻሽሎና አስተካክሎ እንዳያቀርብ የሚከለክል አይደለም። በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 232(2) በግልጽ እንደተመለከተው በቁጥር 231 በተመለከተው መሰረት ክሱ ተቀባይነት የለውም መባሉ ወይም መሰረዙ ከሳሽ ክሱን አሻሽሎ እና የጎደለውን አሟልቶ በዚያው ነገር እንደገና ክስ ከማቅረብ የሚያግደው አይሆንም።

በሌላም በኩል በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(1) በግልጽ እንደተመለከተው በድጋሚ ክስ ማቅረብ የማይቻለው በቀደመው ክርክር የተያዘው ጭብጥ እና የፍሬ ነገር ክርክር ተመሳሳይ መሆኑና የተከራካሪ ወገኖች አንድነት በመኖሩ ብቻ ሳይሆን በፍሬ ጉዳዩ ላይ የመጨረሻ ፍርድ የተሰጠ መሆኑ ሊረጋገጥ ይገባል።

በተያዘው ጉዳይ የፌዴራሉ የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የለኝም በማለት መዝገቡን ከመዝጋቱ በቀር በፍሬ ጉዳይ ላይ የተሰጠ ውሳኔ አለመኖሩ ግራቀኙን አላከራከረም። ይህ ሆኖ እያለ የከፍተኛው ፍርድ ቤት የተጠየቀው ዳኝነት አስቀድሞ ከቀረበው ጋር አንድ አይነት ነው፤ የፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት ወደ ፍሬ ነገር ገብቶ ያላከራከረና በፍሬ ጉዳዩ ውሳኔ ያልሰጠ ቢሆንም ለከፍተኛው ፍርድ ቤት የቀረበው ክስ በድጋሚ የቀረበ ነው በማለት ክሱን ውድቅ ማድረግ ከፍሲሳ የተገለፀውን የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 5(1) ትክክለኛ ይዘት መሰረት ያደረገ ባለመሆኑ ውሳኔው ስህተት የተፈፀመበት ነው ብለናል። ጠቅላይ ፍርድ ቤቱም ይህን ሳያርም ማለፉ የሚነቀፍ ነው።

በሌላም በኩል የስር ፍርድ ቤት የአመልካች የዳኝነት ጥያቄ አላግባብ የተወሰነ ግብርን ተንተርሶ የደረሰ ኪሳራ ለማስከፈል የቀረበ ቢሆንም ኪሳራውን ለማስከፈል ግብሩ አላግባብ ተወስኗል ወይስ አልተወሰነም የሚለውን ለማየት ፍ/ቤቱ ስልጣን የሌለው በመሆኑ ይህን ተከትሎ የደረሰ ኪሳራ ለመወሰን ቀድሞ ጥፋት ባልተረጋገጠበት ሊወሰን ስለማይችል ፍ/ቤቱ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የለውም በማለትም ወስኗል። ይሁንና ለጉዳቱ ተጠሪ ሀላፊነት አለበት ወይስ የለበትም የሚለው ጭብጥ የግራቀኙ ዝርዝር ክርክርና ማስረጃ ከቀረበ በኋላ የሚወሰን ከመሆኑም በላይ የአመልካች የዳኝነት ጥያቄ ፍርድ ቤቱ የግብር ስሌትን መሰረት አድርጎ እንዲያርም የቀረበ አይደለም። ኪሳራ ለማስከፈል የሚቀርብ የዳኝነት ጥያቄ ለፍርድ ቤት የሚቀርብ ሲሆን መሰል የዳኝነት ጥያቄን ተቀብሎ ዳኝነት ሊሰጥ የሚችል ሌላ የዳኝነት አካል በሌለበትና የፍርድ ቤቱ ስልጣንም በቀጥታም ይሁን በግልጽ ባልታገደበት ሁኔታ የስር ፍርድ ቤት ጉዳዩን ለማየት ስልጣን የለኝም በማለት መወሰኑ የሚነቀፍ ነው።

በአጠቃላይ የስር ፍርድ ቤቶች ክሱን ውድቅ በማድረግ ያሳለፉት ውሳኔና ትዕዛዝ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት በመሆኑ ተከታዩን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. የፌደራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ 199733 በቀን 27/05/2013 ዓ.ም እንዲሁም የፌደራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ 202785 በቀን 09/09/2013 ዓ.ም የሰጡት ውሳኔና ትዕዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. የፌደራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የተዘጋውን መዝገብ በማንቀሳቀስ ቀሪውን ክርክር መርምሮ ተገቢውን እንዲወስን ጉዳዩን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 341/1/ መሰረት መልሰናል። የውሳኔው ግልባጭ ይተላለፍ።
3. በዚህ ችሎት ስለተደረገው ክርክር ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ማ/አ

